

Dz.U.82.7.57

23-07-1985	zm.	Dz.U.1985.32.141	art. 15
01-01-1986	zm.	Dz.U.1985.36.170	art. 62
01-01-1987	zm.	Dz.U.1986.39.192	art. 15 ust. 3

USTAWA

z dnia 26 lutego 1982 r.

o statucie Narodowego Banku Polskiego.

(Dz. U. z dnia 9 marca 1982 r.)

Rozdział 1**Postanowienia ogólne.**

Art. 1. Narodowy Bank Polski, zwany w skrócie "NBP", działa na podstawie ustawy z dnia 26 lutego 1982 r. - Prawo bankowe (Dz. U. Nr 7, poz. 56) oraz niniejszego statutu.

Art. 2. 1. NBP jest centralnym bankiem państwa, bankiem emisyjnym oraz centralną instytucją kredytową, oszczędnościową, rozliczeniową i dewizową.

2. NBP organizuje i koordynuje działalność pieniężno-kredytową oraz kontroluje jej realizację.

3. NBP udziela kredytów jednostkom gospodarki uspołecznionej, jednostkom gospodarki nie uspołecznionej i osobom fizycznym.

Art. 3. 1. NBP działa na obszarze Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej. Siedzibą NBP jest m. st. Warszawa.

2. NBP posiada osobowość prawną i ma prawo używania pieczęci z wizerunkiem orła, ustalonym dla godła Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej.

3. NBP nie podlega wpisowi do rejestru przedsiębiorstw państwowych.

Art. 4. NBP, na zasadach wyłączności, emituje znaki pieniężne Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej.

Art. 5. 1. Wzory i wartość nominalną banknotów (biletów Narodowego Banku Polskiego) oraz wzory, wartość nominalną, stop, próbę i wagę monet, jak również terminy wprowadzania ich do obiegu, ustala Prezes NBP, w porozumieniu z Ministrem Finansów.

2. Prezes NBP może wycofać z obiegu poszczególne rodzaje znaków pieniężnych. Po upływie terminu określonego zarządzeniem Prezesa NBP znaki te przestają być prawnym środkiem płatniczym na obszarze Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej.

3. Po upływie terminu określonego w zarządzeniu, o którym mowa w ust. 2, wycofane z obiegu znaki pieniężne podlegają wymianie w wyznaczonych przez Prezesa NBP oddziałach tego banku.

Art. 6. 1. Znaki pieniężne, nie odpowiadające wskutek zużycia lub uszkodzenia warunkom ustalonym przez Prezesa NBP, tracą moc prawnego środka płatniczego na obszarze Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej.

2. Zasady i tryb wymiany znaków pieniężnych, o których mowa w ust. 1, określa Prezes NBP.

Art. 7. 1. Fałszywe znaki pieniężne podlegają zatrzymaniu bez prawa zwrotu ich równowartości.

2. Prezes NBP wydaje szczegółowe przepisy o zatrzymaniu fałszywych znaków pieniężnych.

Art. 8. Prezes NBP, w porozumieniu z Ministrem Finansów, ustala zasady obsługi kasowej budżetu państwa oraz współdziała w kontroli jego wykonania.

Art. 9. NBP otwiera i prowadzi rachunki bankowe dla jednostek gospodarki uspołecznionej i nie uspołecznionej oraz dla osób fizycznych, które gromadzą na tych rachunkach swoje środki pieniężne, przeprowadza rozliczenia pieniężne, gromadzi oszczędności pieniężne ludności oraz prowadzi działalność kredytową.

Art. 10. NBP przyjmuje na przechowanie wartości i dokumenty składane przez państwowe jednostki organizacyjne lub przekazane w związku z postępowaniem sądowym, administracyjnym oraz czynnościami bankowymi.

Art. 11. 1. NBP współdziała z właściwymi organami władzy i administracji państwowej w ustalaniu i realizowaniu polityki gospodarczej państwa, a w szczególności w kształtowaniu polityki pieniężno-kredytowej, ustalonej przez Sejm i Radę Ministrów.

2. NBP współdziała z właściwymi organami administracji państwowej w opracowywaniu projektów centralnych planów społeczno-gospodarczych oraz budżetu państwa, przygotowując opinie i wnioski w tych sprawach.

3. NBP, w zakresie swego działania, przedstawia naczelnym i terenowym organom władzy i administracji państwowej oceny i wnioski w sprawie sytuacji gospodarczej kraju.

Art. 12. NBP opracowuje plany, bilanse i sprawozdania stosownie do art. 9, 10, 11, 12 i 49 Prawa bankowego.

Art. 13. 1. NBP administruje państwową rezerwę dewizową.

2. Uruchamianie środków państwowej rezerwy dewizowej następuje na podstawie decyzji Prezesa Rady Ministrów, podjętej na wniosek Prezesa NBP, w porozumieniu z Ministrem Finansów.

Art. 14. 1. NBP ma prawo udzielania i zaciągania kredytów zagranicznych oraz udzielania i przyjmowania poręczeń i gwarancji w obrotach z zagranicą.

2. Na zabezpieczenie zaciągniętych kredytów bądź udzielonego poręczenia lub gwarancji NBP może ustanowić zastaw na poszczególnych składnikach swego majątku.

Art. 15. 1. NBP udziela kredytów refinansowych innym bankom.

2. Stosunki pieniężno-kredytowe między NBP a innymi bankami regulują zawarte między nimi umowy.

Art. 16. 1. Egzekucja należności pieniężnych, przypadających od NBP, jest niedopuszczalna.

2. Wierzyciel NBP, w celu otrzymania należności pieniężnych, składa tytuł egzekucyjny sądowy, arbitrażowy lub administracyjny bezpośrednio NBP, który obowiązany jest bezzwłocznie należność uiścić.

Art. 17. NBP, na równi z jednostkami budżetowymi, korzysta ze zwolnienia od podatków oraz od opłat sądowych i opłat skarbowych.

Art. 18. ⁽¹⁾ 1. NBP może spełniać funkcje organu założycielskiego, w rozumieniu przepisów ustawy o przedsiębiorstwach państwowych, w odniesieniu do przedsiębiorstw związanych z działalnością własną banku.

2. Narodowy Bank Polski może sprawować funkcje organu nadzorującego, w rozumieniu ustawy o jednostkach badawczo-rozwojowych, w stosunku do jednostek związanych z działalnością własną banku.

Art. 19. NBP, kontrolując wykorzystanie udzielonego kredytu, ma prawo żądać od kredytobiorców przedstawiania informacji i dokumentów niezbędnych dla oceny ich sytuacji gospodarczej i finansowej.

Art. 20. NBP, zgodnie z art. 31 Prawa bankowego, ma prawo żądać od jednostek gospodarki uspołecznionej i organów administracji państwowej udostępniania mu informacji.

Rozdział 2

Organizacja NBP.

Art. 21. 1. NBP kieruje Prezes NBP.
2. Prezes NBP przewodniczy Radzie Banków.

Art. 22. 1. Zarząd NBP, w skład którego wchodzi Prezes NBP, wiceprezes - pierwszy zastępca Prezesa NBP, wiceprezesi NBP oraz członkowie, podejmuje uchwały niezbędne do wykonywania zadań NBP i rozpatruje główne zagadnienia z zakresu działalności NBP, dotyczące w szczególności:

- 1) planu kredytowego, planu obrotów płatniczych z zagranicą oraz bilansu pieniężnych przychodów i wydatków ludności,
- 2) funkcjonowania systemu kredytowego i pieniężnego,
- 3) polityki pieniężno-kredytowej,
- 4) projektów podstawowych aktów normatywnych i przepisów dotyczących działalności NBP,
- 5) odsetek, prowizji i opłat bankowych,
- 6) bilansów oraz planów finansowych i gospodarczych NBP,
- 7) polityki kadrowej i płacowej w NBP,
- 8) organizacji i rachunkowości.

2. W razie nieobecności Prezesa NBP jego funkcje pełni wiceprezes - pierwszy zastępca Prezesa NBP.

3. Wiceprezesi NBP nadzorują i kierują wyznaczonymi przez Prezesa NBP odcinkami pracy.

4. Szczegółowy zakres i tryb działania zarządu NBP oraz tryb podejmowania uchwał określa regulamin wydany przez Prezesa NBP.

Art. 23. 1. Przy Prezesie NBP, w charakterze organu opiniodawczo-doradczego, działa Rada Naukowa.

2. Prezes NBP ustala liczbę członków Rady Naukowej oraz powołuje i odwołuje przewodniczącego i członków Rady.

3. Rada Naukowa działa na podstawie regulaminu wydanego przez Prezesa NBP.

Art. 24. 1. Prezes NBP realizuje zadania określone w Prawie bankowym, jak również:

- 1) powołuje pracowników w NBP na stanowiska, których obsadę zastrzegł do swojej decyzji, i odwołuje ich z tych stanowisk, po zasięgnięciu opinii właściwej rady pracowniczej,
- 2) udziela pełnomocnictw i ustala sposób podpisywania dokumentów w NBP,
- 3) powołuje członków komitetów kredytowych przy oddziałach NBP.

2. Uprawnienie, o którym mowa w ust. 1 pkt 3, Prezes NBP może przekazać członkom zarządu banku lub dyrektorom oddziałów okręgowych.

Art. 25. 1. Prezes NBP, na podstawie upoważnień zawartych w Prawie bankowym, wydaje zarządzenia ogłaszane w Monitorze Polskim.

2. Prezes NBP wydaje zarządzenia wewnętrzne, instrukcje służbowe, regulaminy oraz inne przepisy regulujące działalność i organizację NBP.

Art. 26. 1. Prezes NBP jest przełożonym wszystkich pracowników NBP. Prawa i obowiązki pracowników NBP określają: Kodeks pracy oraz ustalona przez Radę Ministrów, w drodze rozporządzenia, pragmatyka służbowa.

2. Pracownicy NBP, zgodnie z postanowieniami Prawa bankowego, obowiązani są do zachowania w tajemnicy wiadomości o stanach i obrotach na rachunkach bankowych, uzyskane przy wykonywaniu obowiązków służbowych.

Art. 27. 1. Do składania oświadczeń w zakresie praw i obowiązków majątkowych NBP są upoważnieni:

- 1) Prezes NBP - samodzielnie,
- 2) dwie osoby działające łącznie spośród:
 - a) pozostałych członków zarządu NBP,
 - b) pełnomocników powołanych przez Prezesa NBP lub przez osobę przez niego do tego upoważnioną, działających w granicach udzielonych im pełnomocnictw.

2. Do wykonywania czynności określonego rodzaju lub czynności szczegółowych osoby wymienione w ust. 1 mogą ustanowić pełnomocnika działającego samodzielnie w granicach udzielonego pełnomocnictwa.

Art. 28. 1. NBP wykonuje zadania przez centralę, oddziały okręgowe, oddziały operacyjne, powszechne kasy oszczędności i inne jednostki organizacyjne NBP.

2. Rewizję działalności jednostek organizacyjnych NBP przeprowadza aparat rewizyjny NBP, powoływany przez Prezesa NBP. Organizację, zadania oraz zakres działalności aparatu rewizyjnego NBP ustala Prezes NBP.

Art. 29. 1. W skład centrali NBP wchodzi departamenty i inne równorzędne jednostki organizacyjne.

2. Decyzje o powołaniu, przekształceniu i likwidacji jednostek organizacyjnych centrali, oddziałów okręgowych, oddziałów operacyjnych, powszechnych kas oszczędności oraz innych jednostek organizacyjnych NBP podejmuje Prezes NBP.

Art. 30. Do zadań centrali NBP należy w szczególności:

- 1) wykonywanie zadań związanych ze współdziałaniem NBP w ustalaniu i realizowaniu polityki gospodarczej państwa, a w szczególności w kształtowaniu polityki pieniężno-kredytowej,
- 2) przygotowywanie planów i organizowanie prac związanych z wykonywaniem zadań NBP oraz koordynowanie działalności jednostek organizacyjnych NBP,
- 3) podejmowanie decyzji kredytowych w zakresie ustalonym przez Prezesa NBP,
- 4) bezpośredni nadzór nad działalnością oddziałów okręgowych oraz ogólny nadzór nad wykonywaniem zadań przez oddziały operacyjne, powszechne kasy oszczędności i inne jednostki organizacyjne NBP,
- 5) przygotowywanie sprawozdań, wniosków, ocen i opinii kierowanych do naczelnich organów administracji państwowej oraz współdziałanie z organami administracji państwowej w zakresie realizacji zadań NBP,
- 6) opracowywanie projektów aktów normatywnych, zarządzeń wewnętrznych, instrukcji służbowych, regulaminów i innych przepisów oraz przygotowywanie opinii do nadsyłanych projektów aktów normatywnych,
- 7) doskonalenie organizacji i techniki pracy NBP.

Art. 31. Do zadań oddziałów okręgowych NBP należy zapewnienie prawidłowej realizacji zadań NBP, wykonywanych przez jednostki organizacyjne prowadzące działalność w okręgu bankowym, a w szczególności:

- 1) współudział w opracowywaniu planu kredytowego i innych planów sporządzanych przez NBP oraz sprawozdań i analiz z przebiegu ich realizacji,
- 2) podejmowanie decyzji kredytowych w zakresie ustalonym przez Prezesa NBP,
- 3) zapewnienie prawidłowej organizacji i warunków pracy jednostek organizacyjnych oraz pomocy koniecznej do sprawnego ich działania,
- 4) nadzór nad działalnością jednostek organizacyjnych oraz wydawanie im odpowiednich poleceń i wytycznych,
- 5) współpraca z terenowymi organami administracji państwowej, organizacjami gospodarczymi, instytucjami i organami finansowymi w sprawach dotyczących działalności NBP oraz reprezentowanie NBP wobec tych organów, organizacji i instytucji.

Art. 32. Do zadań oddziałów operacyjnych NBP należy bezpośrednia realizacja zadań NBP, a w szczególności:

- 1) udzielanie kredytów jednostkom gospodarki uspołecznionej,
- 2) prowadzenie rachunków bankowych,
- 3) przeprowadzanie rozliczeń pieniężnych,
- 4) wykonywanie kasowej i rozliczeniowej obsługi budżetu państwa,
- 5) dokonywanie operacji walutowych i dewizowych,
- 6) przyjmowanie na przechowanie przedmiotów i papierów wartościowych oraz dokumentów,
- 7) wykonywanie innych czynności, określonych w przepisach i instrukcjach NBP.

Art. 33. Zakres działalności kredytowej centrali oraz innych jednostek organizacyjnych NBP ustala Prezes NBP.

Art. 34. Szczegółowy zakres działania oraz organizację wewnętrzną centrali i innych jednostek organizacyjnych NBP, jak również rodzaje i sposób używania pieczęci urzędowych, określają regulaminy wydane przez Prezesa NBP.

Art. 35. W centrali i oddziałach NBP działają rady pracownicze na zasadach określonych w Prawie bankowym.

Art. 36. 1. W NBP tworzone są komitety kredytowe z udziałem kredytobiorców. Komitety kredytowe rozpatrują w szczególności:

- 1) zagadnienia dotyczące działalności kredytowo-pieniężnej,
- 2) określane w ramach założeń polityki pieniężno-kredytowej kryteria przyznawania kredytów dla przedsiębiorstw w poszczególnych działach i gałęziach gospodarki narodowej,
- 3) zagadnienia dotyczące środków mających na celu usprawnienie obsługi klientów.

2. Tryb powoływania i liczbę członków komitetów kredytowych oraz organizację ich pracy określa regulamin wydany przez Prezesa NBP.

Rozdział 3

Powszechne kasy oszczędności.

Art. 37. Do zadań powszechnych kas oszczędności należy w szczególności:

- 1) przyjmowanie i obsługa wkładów oszczędnościowych oraz depozytów, jak również wydawanie dokumentów stanowiących dowody posiadania wkładów,
- 2) prowadzenie rachunków bankowych,
- 3) udzielanie kredytów osobom fizycznym i jednostkom gospodarki nie uspołecznionej,
- 4) prowadzenie działalności w zakresie upowszechniania oszczędności,
- 5) przyjmowanie na przechowanie przedmiotów i papierów wartościowych oraz dokumentów, a także wynajmowanie skrytek sejfowych,
- 6) wykonywanie na zlecenia operacji walutowych i dewizowych,
- 7) wykonywanie innych czynności określonych w przepisach i instrukcjach NBP.

Art. 38. W celu wykonania zadań w zakresie obsługi obrotu oszczędnościowego i rozliczeń pieniężnych ludności powszechne kasy oszczędności mogą odpłatnie:

- 1) korzystać z usług jednostek organizacyjnych przedsiębiorstwa państwowego "Polska Poczta, Telegraf i Telefon",
- 2) organizować, w porozumieniu z uspołecznionymi zakładami pracy, agencje powszechnych kas oszczędności; zakłady pracy ponoszą wówczas koszty rzeczowe związane z działalnością agencji,
- 3) organizować szkolne kasy oszczędności.

Art. 39. 1. Przy zarządzie NBP działa Rada Powszechnych Kas Oszczędności, której przewodniczy wiceprezes NBP, wyznaczony przez Prezesa NBP.

2. Do zakresu działania Rady Powszechnych Kas Oszczędności należy:

- 1) inspirowanie działań w zakresie rozwoju oszczędności ludności, ocena projektów doskonalenia zasad i form usług świadczonych na rzecz ludności w zakresie obrotu oszczędnościowego i czekowego oraz rozliczeń pieniężnych,
- 2) ocena projektów doskonalenia zasad i warunków udzielania ludności kredytów oraz ich zabezpieczenia i spłaty,
- 3) zagadnienia związane z organizacją systemu oszczędzania i sieci placówek świadczących wynikające z tego systemu usługi dla ludności.

3. W skład Rady Powszechnych Kas Oszczędności wchodzi powoływani przez Prezesa NBP przedstawiciele nauki, organizacji społecznych i zawodowych oraz pracownicy banku.

4. Rada Powszechnych Kas Oszczędności działa w oparciu o regulamin wydany przez Prezesa NBP.

Rozdział 4

Fundusze własne, gospodarka wewnętrzna, rachunkowość i sprawozdawczość NBP.

Art. 40. Funduszami własnymi NBP są: fundusz statutowy, fundusz środków trwałych, fundusz rezerwowy i fundusze specjalne.

Art. 41. Fundusz statutowy NBP wynosi 50.000 mln zł i tworzony jest z zysku.

Art. 42. Fundusz środków trwałych NBP stanowi pokrycie wartości środków trwałych, wartości niematerialnych i prawnych oraz innych wartości trwałych, pomniejszonych o wartość ich zużycia. Zwiększenie lub zmniejszenie stanu tego funduszu następuje w wyniku zmiany wartości rzeczywistej środków trwałych.

Art. 43. Fundusz rezerwowy NBP tworzy się z odpisów z rocznego zysku, w wysokości wpływów ze stosowania podwyższonego oprocentowania od kredytów bankowych z przeznaczeniem na pokrycie mogących powstać strat bilansowych. Fundusz rezerwowy tworzy się do wysokości funduszu statutowego. Dalsze wpływy na fundusz rezerwowy mogą być dokonywane tylko wówczas, gdy fundusz rezerwowy został w całości lub w części zużyty na pokrycie strat.

Art. 44. 1. Funduszami specjalnymi NBP są:

- 1) fundusz inwestycyjny,
- 2) fundusz dewizowy,
- 3) fundusz premiowy,
- 4) zakładowy fundusz nagród,
- 5) zakładowy fundusz socjalny,
- 6) zakładowy fundusz mieszkaniowy.

2. Fundusz inwestycyjny tworzy się z odpisów amortyzacyjnych oraz innych źródeł określonych odrębnymi przepisami. Fundusz ten jest uzupełniany odpisem z rocznego zysku w wysokości 1%. Rada Ministrów może podwyższyć wysokość tego odpisu. Fundusz inwestycyjny jest przeznaczony na finansowanie nakładów związanych z uruchomieniem nowych oddziałów, modernizację oraz zakupy maszyn i urządzeń. Decyzje o inwestycjach własnych podejmuje Prezes NBP. Inwestycje NBP nie są limitowane.

3. Fundusz dewizowy tworzony jest z wpływów uzyskiwanych przez NBP z tytułu własnych operacji walutowych oraz 50% premii uzyskiwanych ze sprzedaży monet i numizmatów. Fundusz dewizowy jest przeznaczony na zakup niezbędnych dla NBP maszyn specjalistycznych, urządzeń, części do maszyn i zakup materiałów eksploatacyjnych oraz na inne wydatki dewizowe. Dysponentem funduszu dewizowego jest Prezes NBP.

4. Fundusz premiowy tworzy się z odpisów z zysku do wysokości 10% funduszu płac. Fundusz premiowy przeznacza się na premie regulaminowe dla pracowników.

5. Zakładowy fundusz nagród, zakładowy fundusz socjalny i zakładowy fundusz mieszkaniowy tworzy się na zasadach określonych w odrębnych przepisach.

6. ⁽²⁾ Zasady wykorzystywania funduszy wymienionych w ust. 1 pkt 1 i 2 ustala Prezes NBP, a funduszu wymienionego w ust. 1 pkt 3 - Prezes NBP w porozumieniu z radami pracowniczymi, zasady zaś wykorzystywania funduszy wymienionych w ust. 1 pkt 4-6 regulują odrębne przepisy.

7. NBP, za zgodą i na zasadach określonych przez Radę Ministrów, może tworzyć inne fundusze specjalne.

Art. 45. NBP prowadzi wewnętrzną gospodarkę finansową na podstawie planów dochodów i kosztów, z uwzględnieniem założeń narodowego planu społeczno-gospodarczego.

Art. 46. Wielkość funduszu płac jest ustalana w relacji do wzrostu zadań bankowych. Zasady kształtowania funduszu płac ustala Prezes NBP, w porozumieniu z Komisją Planowania przy Radzie Ministrów oraz Ministrem Pracy, Płac i Spraw Socjalnych.

Art. 47. NBP prowadzi księgowość według planu kont i zasad dostosowanych do ogólnie

obowiązujących przepisów.

Art. 48. 1. Bilans i sprawozdanie roczne NBP, po rozpatrzeniu przez Radę Banków, Prezes NBP, w terminie do dnia 30 kwietnia roku następnego po okresie sprawozdawczym, przestawia do zatwierdzenia Radzie Ministrów.

2. Rada Ministrów, na wniosek Ministra Finansów, powołuje komisję rewizji bilansu, której zadaniem jest zbadanie i ocena bilansu rocznego NBP.

Art. 49. Część zysku bilansowego NBP, pozostająca po dokonaniu przewidzianych statutem odpisów na fundusze w wysokości określonej przez Radę Ministrów, podlega odprowadzeniu do budżetu państwa.

Art. 50. Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 lipca 1982 r.

Przypisy:

¹⁾ Art. 18 zmieniony przez art. 62 ustawy z dnia 25 lipca 1985 r. o jednostkach badawczo-rozwojowych (Dz.U.85.36.170) z dniem 1 stycznia 1986 r.

²⁾ Art. 44 ust. 6:

- zmieniony przez art. 15 ustawy z dnia 10 lipca 1985 r. o rocznych nagrodach z zakładowego funduszu nagród w państwowych jednostkach organizacyjnych nie będących przedsiębiorstwami państwowymi (Dz.U.85.32.141) z dniem 23 lipca 1985 r.

- zmieniony przez art. 15 ust. 3 ustawy z dnia 24 października 1986 r. o zakładowych funduszach socjalnym i mieszkaniowym w jednostkach gospodarki społecznej (Dz.U.86.39.192) z dniem 1.01.1987 r.